

Narenciye Kimseyi Memnun Edemedi

Günnur BİNİCİ ALTINTAŞ

Narenciye; ülkemiz ihracatında önemli tarım ürünlerimizden biri.

Yaklaşık 2 milyon tonluk yaş meyve sebze ihracatımızın yarısını narenciye oluşturuyor.

Geçtiğimiz yıl narenciye ihracatı karşılığı elde edilen gelir 405 milyon \$ seviyesinde.

Çizelge 1'den anlaşıldığı üzere 2004 yılına kıyasla ihracat miktarı % 28 artmış görünüyor.

Ancak, sektör yetkilileri çok düşük kar marjları ile hatta taahhütlerin yerine getirilebilmesi adına zararına ihracat yapıldığını belirtiyorlar.

Bu durum dikkate alındığında ihracatta miktar olarak artışın olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmesi mümkün değil.

Çizelge:1 2004 - 2005 (Ocak - Aralık) Dönemi Türkiye Narenciye İhracatı

GRUPLAR	2004		2005		Değişim (%)		2005 Payı (%)	
	Miktar (KG)	Değer (\$)	Miktar (KG)	Değer (\$)	Miktar (KG)	Değer (\$)	Miktar (KG)	Değer (\$)
Narenciye	695.280.544	297.877.811	890.290.371	405.285.062	28	36	49	42
Taze meyve	317.344.459	286.867.641	350.173.575	289.925.918	10	1	19	30
Taze sebze	608.817.486	218.643.964	563.565.130	273.409.447	-7	25	31	28
Genel toplam	1.621.442.489	803.389.416	1.804.029.076	968.620.427	11	21	100	100

NOT: Gruplar, 2005 yılı fob(\$) değerlerine göre sıralanmıştır.

Kaynak: Akdeniz İhracatçı Birlikleri Değerlendirme Raporu

Bölgemiz ihracatına bakıldığında, rakamsal dahi olsa ihracat artışı söz konusu değil.

Aksine 2004 yılına kıyasla narenciye ihracatı 44 bin Ton'dan yaklaşık 35 bin Tona gerilemiş durumda.

İlimiz için önemli olan satsuma ihracatı da hemen hemen yarı yarıya azaldı.

Çizelge: 2 Bölgemiz Narenciye İhracatı

Ürünler	2004		2005	
	MİKTAR (kg)	TUTAR (\$)	MİKTAR (kg)	TUTAR (\$)
Tatlı, taze portakallar	3.870.644	1.602.602,66	3.597.341	1.412.337,53
Kan portakalı / yarı kan portakalı - tatlı, taze	878.032	352.869,12	116.730	54.244,81
Portakal-waşington,tatlı,taze(navel)	19.380	9.125,23	996.904	498.358,18
Portakal-valencia	0	0	424.556	142.026,92
Portakal(diğerleri)	115.978	46.124,07	2.882.797	1.153.655,41
Klemantin	1.106.451	436.397,90	496.696	196.224,13
Satsuma	21.891.151	11.254.915,69	11.242.507	6.236.557,89
Mandarin ve vilking	38.300	26.340,00	0	0
King	0	0	4.380	3.066,00
Mandalina (diğerleri)	21.150	13.267,91	118.561	44.990,49
Yerli mandalina	0	0	13.306	4.292,48
Freumont mandalina	14.000	4.200,00	7.500	2.948,63
Mineola mandalina	2.700	1.050,00	49.206	18.565,58
Nova mandalina	3.000	1.289,89	3.900	1.365,00
Greyfurt ve pomelo	0	0	46.031	27.425,03
Greyfurt ve pomelo (marsh seedless)	156.253	65.945,47	198.837	87.070,73
Greyfurt ve pomelo (tomson)	14.535	6.151,00	0	0
Greyfurt ve pomelo (ruby red)	56.054	24.875,77	79.925	49.635,39
Greyfurt ve pomelo (star ruby)	530.665	285.005,93	371.049	186.690,51
Limon (citrus limon,citrus limonum)	0	0	709.500	363.292,32
Limon enterdonat	15.380.636	6.948.161,07	11.079.649	5.296.857,68
Limon lamas	65.768	33.250,24	1.808.975	847.489,67
Limon kütdiken	113.430	48.660,70	352.165	164.071,06
Limon yatak	0	0	9.380	3.904,48
Limon mayer	78.650	36.057,42	39.380	18.880,68
GENEL TOPLAM	44.356.778	21.196.290,06	34.649.275	16.813.950,61

Kaynak: Ege İhracatçı Birlikleri Kayıtları

Ülkemiz narenciye ihracatına türler itibariyle bakıldığında % 40 ile limon birinci, % 28 ile mandalina ikinci, % 20 ile portakal üçüncü sırada bulunuyor.

Çizelge: 3 Narenciye İhracatının Yapısı

Madde	2005		2004 Yılına Göre Değişim (%)		2005 PAYI (%)	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
	(KG)	(\$)	(KG)	(\$)	(KG)	(\$)
Limon	359.722.806	170.683.442	61	72	40	42
Mandalina	250.102.469	110.912.348	11	14	28	27
Portakal	179.941.695	72.740.706	41	46	20	18
Greyfurt	100.513.774	50.944.908	-15	-1	11	13
Diğer turunçgiller	9.627	3.658	100	100	0	0
TOPLAM	890.290.371	405.285.062	28	36	100	100

Kaynak: Akdeniz İhracatçı Birlikleri Değerlendirme Raporu

İhracatımızda; Akdeniz Meyve Sineği'nden kaynaklanan sorunlara rağmen yaklaşık 117 Milyon \$ ile Rusya Federasyonu en önemli pazarımız konumunda.

Bu ülkenin ihracatımızdaki payı % 29 seviyesinde.

Ukrayna % 14 ile ikinci sırada. Romanya ve Suudi Arabistan % 8'lik payları ile sıralamada yerlerini almış durumda.

Çizelge: 4 2005 Yılı İtibariyle Türkiye Narenciye İhracatına İlk 5 Ülke

NO	ÜLKE	2005		2004 Yılına Göre Değişim (%)		PAYI (%)	
		Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
		(KG)	(\$)	(KG)	(\$)	(KG)	(\$)
1	Rusya Federasyonu	262.360.595	117.419.365	41	60	29	29
2	Ukrayna	126.799.995	57.225.460	26	33	14	14
3	Suudi Arabistan	81.041.352	32.738.414	22	23	9	8
4	Romanya	80.251.604	31.554.359	23	19	9	8
5	Mersin serbest böl.	50.217.726	26.705.892	5	18	6	7

NOT: Ülkeler, 2005 yılı fob(\$) değerlerine göre sıralanmıştır.

Kaynak: Akdeniz İhracatçı Birlikleri Değerlendirme Raporu

Türkiye'de narenciyenin tamamına yakını Bölgemizde ve Akdeniz kıyılarında yetişiyor.

Ülkemizde yaklaşık 30 milyon adet meyve veren ağaç bulunduğu tahmin edilmekte.

Bu ağaçların % 20'si bölgemizde yer alıyor.

Türler itibariyle bakıldığında meyve veren ağaç sayısı; portakalda 1.878.349 adet, mandalinde 3.508.872 adet, limonda 588.180 adet, greylfurdta da 13.830 adettir.

Ağaç sayılarından da anlaşıldığı üzere bölgemiz ve ilimizde mandarin ağırlıklı paya sahip.

Türkiye Mandarin üretiminin % 15'i izmir'de yapıyor.

Ege İhracatçı Birlikleri tarafından yapılan rekolte çalışmalarında ilimizde 2005-2006 sezonu için meyve veren ağaç sayısı 1.379.870 adet, üretimin de yaklaşık 81 bin ton olacağı tahmin edilmiş durumda.

Ayrıca, olumsuz hava koşulları nedeniyle bir önceki sezona göre ihracata uygun ürün üretim miktarında önemli düşüşler yaşandı.

Mandarinde ihracata uygun ürün üretim miktarı Bölgemizde 2004 yılında 159.585 tondan 2005 yılında 87.227 tona, ilimizde de 127.783 tondan 58.191 Ton'a geriledi.

Dolayısıyla ihracata gidemeyen mandarinler yol kenarlarında, kamyonların arkalarında müşteri bekliyor.

Hatta ekonomisi hemen hemen mandalinaya dayalı Gümüşdere ve Sığacıkta mandalinalar yerlerde.

İhracatçı üreticinin fiyatını yüksek bulduğundan mal almaya yanaşmıyor.

Çünkü, uluslar arası piyasada yaşanan rekabet dolayısıyla ürünün satış fiyatını alıcı ülke belirliyor. İhracatçı bu fiyatı dikkate alarak üreticiye fiyat veriyor.

Üretici ise daha yüksek fiyat elde edebilirim ümidiyle ürünü satmaya yanaşmıyor.

Sonuçta ürün dalda kalıyor.
Ürünü satamayan üretici zor durumda.

Bazı üreticiler ise sadece ağaçları yükten kurtarmak için ürünü toplatma yoluna gidiyor.

Terazinin diğer kefesinde bulunan ihracatçının da durumu pek iç açıcı değil.

Çünkü üretim ve pazarlamada yaşanan sorunlar rekabet gücünü olumsuz etkiliyor.

❖ Türk Lirası aşırı değerli.

- ❖ Standart kalitede ürün bulmada sorun yaşıyor.
- ❖ Bölgemizde ihracata uygun mandarin rekoltesi düşük, ürünler kalite ve standart yönünden zayıf.
- ❖ Hammadde, işçilik, enerji, ambalajlama vb. üretim maliyetimiz yüksek.
- ❖ Ülkemize oranla rakibimiz durumda olan İspanya, Yunanistan, İtalya AB ve kendi ülkelerinden önemli ölçüde destek alıyorlar(bu miktarın gayriresmi olarak 140 \$/ton olduğu ifade ediliyor). Bu durum ülkemizin rekabet gücünü olumsuz etkiliyor.
- ❖ Önemli pazarımız durumda olan Rusya'nın ülkemiz bitkisel ürünlerine Akdeniz Meyve Sineği'nden dolayı uyguladığı yasağın etkileri halen hissediliyor.

Kısaca sadece ilimizde değil, bölgemiz ve ülkemiz narenciye üretim ve ihracatında önemli sorunlar yaşıyor.

Sorunların çözümü ve ihracatın artırılması için;

- ❖ Kaliteli ürün üretimine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- ❖ Üretim planlamasına gidilmeli ve alıcıların tercihleri dikkate alınarak yeni türler dikilmelidir.
- ❖ Hastalık ve zararlılarla mücadelede, bahçe bakımı(sulama, budama vb.) konusunda üretici bilinçlendirilmeli, mücadele bilinçli ve kapsamlı yapılmalıdır.
- ❖ Üreticinin örgütlenmesi sağlanmalıdır.
- ❖ Sofralık ve ihracattan arta kalan narenciyenin meyve suyu vb. ürünlere işlenmesi sağlanmalı, gıda sanayii ile narenciye sektörünün işbirliği artırılmalıdır.

Gerek üretici, gerek ihracatçı birbirinin rakibi olmadığı bilinciyle hareket etmelidir.

Çünkü, her ikisi de aynı gemidedir.

Ya beraber batacaklar, yada beraber hayatta kalacaklardır. Bu nedenle dayanışmaları şarttır.

Bunun farkına vardıklarında, hem kendilerinin hem de ülkemizin kazançlı çıkacağı düşüncesindeyiz.